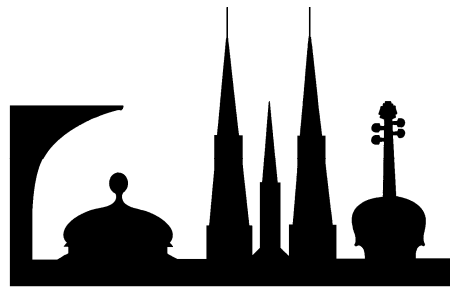

Kan ni höra folkets sång

– En kvalitativ studie över hur man arbetar med populärmusiken och folkmusiken i högstadiet

Charlotte Hillgren Ryrholm

C-uppsats 2013
Institutionen för musikvetenskap
Uppsala universitet

Musikvetenskapliga institutionen

Handläggare: Sten Dahlstedt

Abstrakt

Denna uppsats handlar om hur fyra musklärare från tre skolor behandlar ämnena folkmusik och populärmusik i musikundervisningen på högstadiet, samt hur undervisningen påverkas av de olika ramfaktorer som finns: klassrum, instrument och digitala redskap, klassernas storlek, lärarens utbildning och läromedel. Undersökningen och intervjufrågor har baserats på ett citat från den nya kursplanen i musik: ”Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.”¹

Syftet med undersökningen har varit att ta reda på om de föreligger skillnader eller likheter i hur lärarna tar upp områdena folkmusik och populärmusik, samt om dessa får lika mycket utrymme i undervisningen.

Resultatet visar att det förekommer större skillnader mellan lärarna när det gäller folkmusik än inom populärmusiken. Något som även påverkas av de olika ramfaktorerna.

Sökord: LGR 11, Kursplan i musik, Musikundervisning, Ramfaktorer, Folkmusik, Populärmusik

¹ Skolverket (2011) »Kursplan Musik« i *Läroplan för Grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* s.103

Innehåll

INLEDNING	5
SYFTE	6
FRÅGESTÄLLNING	6
AVGRÄNSNING	7
BAKGRUND OCH TEORI	7
<i>Ramfaktorer</i>	8
TIDIGARE FORSKNING	9
<i>Läroplanen i helhet</i>	9
<i>Sång i läroplanen</i>	10
<i>Musiken i fokus</i>	10
<i>Läromedel i musiken</i>	11
METOD	12
INTERVJUMETODIK	12
KÄLLOR OCH MATERIAL	13
<i>Att skapa sitt material</i>	13
<i>Hantering av materialet</i>	14
UNDERSÖKNING	15
ANONYMITET ELLER INTE	15
SKOLA OCH LÄRARE I FOKUS	15
<i>I-skolan</i>	16
<i>T-skolan</i>	16
<i>Ö-skolan</i>	17
RAMFAKTORER	18
<i>Klassrum och utrymmen</i>	18
<i>Digitala resurser och instrument</i>	19
<i>Klassernas storlek</i>	19
<i>Utbildning</i>	20
<i>Läromedel</i>	21
SAMMANFATTNING RAMFAKTORER	22
FOLKMUSIK	23
<i>Folkmusik eller världsmusik – genrer och länder</i>	24
<i>Folkmusikaliska verk</i>	25
<i>Folkmusikens syfte och funktion</i>	25
SAMMANFATTNING FOLKMUSIK	26
POPULÄRMUSIKEN OCH DESS HISTORIA	27
<i>Viktiga genrer</i>	28
<i>Populärmusikaliska låtskrivare</i>	28
<i>Populärmusikens syfte och funktion</i>	29
SAMMANFATTNING POPULÄRMUSIK	30
UTRYMME I UNDERVISNINGEN	31
DISKUSSION OCH SAMMANSTÄLLNING	33
RAMFAKTORER	33
FOLKMUSIK OCH POPULÄRMUSIK	34
KÄLL OCH LITTERATURFÖRTECKNING	38

OTRYCKTA KÄLLOR _____	38
TRYCKTA KÄLLOR _____	38
WORLD WIDE WEB _____	38
LITTERATUR _____	38
OPUBLICERAD LITTERATUR _____	39
BILAGA 1 _____	40
<i>Frågor till intervjuer – allmänna ramar</i> _____	40
<i>Folkmusik</i> _____	40
<i>Populärmusiken och dess historia</i> _____	41
<i>Allmänt – ramar och eftersnack</i> _____	41
BILAGA 2 LÄROPLAN MUSIK _____	42
3.8 MUSIK _____	42
SYFTE _____	42
CENTRALT INNEHÅLL _____	43
<i>I årskurs 1–3</i> _____	43
<i>I årskurs 4–6</i> _____	43
<i>I årskurs 7–9</i> _____	44
KUNSKAPSKRAV _____	45
<i>Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6</i> _____	45
<i>Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6</i> _____	45
<i>Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6</i> _____	45
<i>Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6</i> _____	45
<i>Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6</i> _____	46
<i>Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9</i> _____	46
<i>Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9</i> _____	46
<i>Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9</i> _____	46
<i>Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9</i> _____	47
<i>Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9</i> _____	47

INLEDNING

Vid ett lektionstillfälle i årskurs 9 diskuterade vi kring populärmusiken och då speciellt inriktat kring soul. Efter att ha tittat på lite olika musikvideos och diskuterade lite mer flytande kring populärmusikens historia fick jag frågorna: *Varför ska vi lära oss det här? Varför är det viktigt att kunna detta?* En elev påpekade att det var ju inget man hade användning för senare i livet. Vad svarar man på en sådan kommentar och hur bemöter man den? Det är ju aldrig lyckat att hänvisa till att det står i kursplanen att ni ska lära er det här, och när man inte väntar sig denna frågeställning så kan det vara svårt att direkt finna ett svar.

En annan erfarenhet kring populärmusiken är när jag själv hade det i skolan. Läraren pratade om de stora rockstjärnorna Jimi Hendrix, Janis Joplin och några till samt att de flesta dog genom alkohol, droger och/eller tabletter. Efteråt kan man fundera vilken nytta har jag av att veta att Janis Joplin tog en överdos och drucknade i badkaret.

Dessa berättelser är inte ensamma när det gäller musikundervisningen i skolan, och många kan säkert känna igen sig i att man har diskuterat kring konstmusiken och populärmusikens historia. Med de förändringar som har skett inom musiken och även inom tekniken har gjort att populärmusiken har tagit en större plats inom undervisningen. Musiken är emellertid så mycket mer än bara populärmusik och populärmusikens historia, den är konstmusiken, den är musikteori samt folkmusiken. Lärarna har en stor roll i hur man uppfattar musiken som elev och om syftet med lektionerna inte är tydligt så kommer frågor som varför upp. Vid båda ovanstående lektionstillfällen så har syftet varit otydligt, eleverna har alltså inte förstått vad de ska göra, hur de ska göra och vad de ska ta till sig för kunskap.

Syfte

Syftet med denna undersökning är att se hur musklärare i utvalda grundskolor arbetar för att uppfylla kraven enligt den nya läroplanen, Lgr 2011. Samt att undersöka hur man arbetar utifrån det centrala innehållet i kursplanen för att kunna betygsätta eleverna på ett likvärdigt sätt. Det som ligger till grund för denna undersökning är följande citat ur kursplanen för musik i årskurs 7-9:

Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.²

Det står även beskrivet i det övergripande syftet för musiken att eleverna ska kunna analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.³ Enligt kommentarmaterialet handlar det om tre olika saker:

1. att eleverna ska få ett brett musikaliskt perspektiv, och
2. få en historisk bakgrund till musiken som finns i medier så att man kan uppfatta skillnader i musiken och skapandet från olika tidsepoker och kulturer, samt
3. få ta del av musik som sällan hörs i medierna så som samtida konstmusik och olika kulturers folkmusik.⁴

Frågeställning

Citatet från kursplanen kan tolkas som att konstmusiken, folkmusiken och populärmusiken ska ha lika stor plats inom ämnet musik. Men har det verkligen det i dagens skola?

Huvudfrågorna som kommer att belysas är:

 Hur påverkas undervisningen av olika ramfaktorer?

 Hur behandlar man populärmusiken och dess historia i dagens skola?

 Hur behandlar man folkmusiken i dagens skola?

² Skolverket (2011) »Kursplan Musik« i *Läroplan för Grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* s.103

³ Skolverket (2011) »Kursplan Musik« i *LGR 2011* s. 100

⁴ Skolverket (2011) *Kommentarmaterial till kursplanen i musik* s. 9f

Avgränsning

Musiken i skolan har tidigare präglats av konstmusiken med sina kantater och psalmer, vilka har använts flitigt i skolan ända sedan 1800-talet i den svenska folkskolan. Dels genom morgonböner, och dels för att musiklärarna ofta var församlingens kantorer. Under 70 och 80-talet har detta utrymme minskats ner för att få plats med andra musikaliska epoker och genrer så som folkmusiken och populärmusiken. Från de första sångböckerna som kom ut 1934 och fram till 1980-talet så fanns en del folkmusik i de sångböcker man använde i skolan, därefter så har folkmusiken blivit mindre synlig medan populärmusiken ökat sin betydelse. Den senaste förändringen som har skett är att man från och med nu lyfter upp folkmusiken och populärmusiken till samma nivå som konstmusiken, i alla fall i teorin. Begreppen konstmusik, folkmusik och populärmusik är mycket stora och vida begrepp och fokusen i denna uppsats kommer enbart undersöka hur det ser ut kring populärmusiken och folkmusiken, både musikaliskt och historiskt. Konstmusiken som vi ser har länge haft en anknytning till skolan, även om detta förhållande har minskat med tiden. Begränsningen till två av begreppen, folkmusik och populärmusik, är behövlig för annars riskerar undersökningsområdet att bli för stort i förhållande till en uppsats på C-nivå. Undersökningen har även begränsats till kommunala grundskolor där man undervisar årskurserna 7–9.

Bakgrund och Teori

Skolverket har vid sidan om den nya läroplanen och kursplanerna gett ut kommentarmaterial till de olika ämnena, och för denna uppsats så är det materialet för musiken som hamnar i fokus. Där definierar man konstmusiken, folkmusiken och populärmusiken som musik från olika tider, kulturer och sammanhang. Skolverket skriver även att eleverna ska få "*kunskap om hur olika musikgenrer har vuxit fram och vilken funktion musiken har haft i olika kulturer*"⁵ för att kunna få en förståelse för den samtida musiken. Vilka tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk som anses vara betydelsefulla varierar beroende på vilket sammanhang man har. Det kan exempelvis vara musik som är av betydelse inom en viss kultur, en viss tid eller för vissa människor. Men det viktigaste är ändå att eleverna får möta musiken från olika kulturer,

⁵ Skolverket (2011) *Kommentarmaterial till kursplanen i musik* s. 17

epoker och genrer.⁶ Musiken är dessutom ett av de första ämnen som elever från förberedelseklasserna får möta tillsammans med elever från vanliga klasser.

Ramfaktorer

Faktorer som kan beröra undervisningen är så kallade ramfaktorer, dessa består av olika begränsningar och tillgångar som finns kring skolan. Detta är något som Lindström och Pennlert skriver om i sin bok *Undervisning i teori och praktik*. Ramfaktorerna togs upp för första gången 1967 och har sedan dess utvecklats, men det är fortfarande samma begränsande ramar som man diskuterar kring.⁷ De ramar som finns kring läraren som påverkar undervisningen är: styrdokument, skolans organisation samt materiella och ekonomiska förutsättningar. Detta är något som kommer att beröras i intervjuerna och kunskapen om dessa ramar och hur de påverkar arbetet är viktigt i en studie som berör just hur man arbetar ämnesdidaktiskt. De ramfaktorer som kommer beröras i denna uppsats är:

- Styrdokument: läroplanen, kursmaterial för musiken
- Skolans organisation: Tillgång till klassrum och grupprum, samt klassernas storlek
- Materiella och ekonomiska förutsättningar: Instrument och digitala redskap, läroböcker samt lärarens utbildning

Dessa faktorer varierar beroende på vilken skola man är i, vilken huvudman som finns, vilken kommun skolan ligger i. Utifrån detta dras hypotesen att allt torde leda till att det finns skillnader mellan de olika lärarna och skolorna i hur man undervisar i ämnet musik.

⁶ Skolverket (2011) *Kommentarmaterial till kursplanen i musik* s. 17f

⁷ Linde, Göran (2007) »Historien om en radikal omdaning« i *Boken om pedagogerna* Red Forssell, Anna

TIDIGARE FORSKNING

Då denna uppsats berör undervisning inom musiken men även den nya läroplanen, så kan det vara svårt att hitta litteratur som berör ämnet, speciellt gäller detta för forskning kring just läroplanen från 2011.

Läroplanen i helhet

Elsie Ling är en som har forskat kring både musiken och de krav som finns i läroplanen i sin uppsats på C-nivå. Ling undersöker hur de statliga kraven på musikundervisningen har förändrats från den första läroplanen 1962 och fram till den senaste läroplanen 2011, men till skillnad från den undersökning som skall göras i denna uppsats så har Ling i syfte att titta på elevernas förutsättning att nå målen i musiken.⁸ Hon undersöker även vilka skillnader det finns mellan läroplanen från 94, reviderad 2000, och den nya läroplanen Lgr 2011. Studien baseras på fem olika interjuver med behöriga lärare på högstadiet i norra delen av Sverige, där personerna i studien dels hade fått några frågor att förbereda sig med och dels fått ett antal oförutsedda frågor. Studien som Ling gör är väldigt omfattande och känns nästan lite överambitiöst, samt att i slutet har varit svårt att sovra bland materialet. Trots svårigheterna med att sovra så lyckas Ling ändå hitta fram de faktorer som är viktiga kring ämnet hur man arbetar med den nya läroplanen. Hon får fram att de resultat och de förutsättningar som eleverna har är beroende på läraren och lärarens förmåga att skapa en god undervisningssituation, där lokaler och utrustning spelar en stor roll.⁹ Även kunskapen och kompetensen hos läraren är en viktig aspekt. Hon lyfter fram att skillnaderna mellan de olika läroplanerna inte är så stora som man kan tro. Och att skillnaden ligger i de kunskapskrav som finns i läroplanen från 1994 och centrala innehållet i Lgr 2011. En del av kunskapskraven utgjorde då mål att sträva mot, men återfinns nu i det centrala innehållet och ligger som betygsgrundande krav i Lgr 2011.¹⁰ Problemet i skolan är dock att man inte alltid har de förutsättningar som numera krävs i läroplanen, man saknar utrustning, adekvata klassrum och planeringstid för att kunna hinna med alla delar. Ling tar även upp att det föreligger en risk i att lärare tenderar att lätta upp kraven för att vissa elever ska kunna nå de

⁸ Ling, Elsie (2012) *Att hålla takt med styrdokumentet* s. 2

⁹ Ling, Elsie (2012) s. 65f

¹⁰ Ling, Elsie (2012) s. 68

nationella kraven.¹¹ Det som då sker är att alla inte har samma krav på sig, och om man börjar sänka kraven för någon så kan det vara så att kvalitén på undervisningen för den eleven blir lidande. Bättre är då att minska klassernas storlek så man hinner ge alla samma förutsättningar.

Sång i läroplanen

En annan student som har tittat på musikundervisningen och jämfört med kraven från en läroplan är Mia Persson. Den stora skillnaden är att Perssons studie är inriktad på endast sångundervisning i årskurserna 7-9. Både Ling och Persson använder sig av kvalitativa interjuver och lägger stor vikt vid att lärarna ska vara anonyma. Ling går så långt som till att använda könlösa namn och benämna även läraren som hen och henom.¹² Persson har valt att fokusera på sju utvalda lärare i Uppsala och hur de arbetar och uppfattar kraven kring sång och instrumental undervisning.¹³ Persson kommer till slutsatsen att sångundervisningen framförallt handlar om att få eleverna att vilja och våga öppna munnen och sjunga, tekniken bakom sången är inte lika viktig.¹⁴ Sång är ett känsligt ämne och det är enklare att få eleverna att sjunga med när sången inte står i centrum utan att det är andra lektionsinnehåll som tar över så som karaoke, singstar, ensemblespel eller titta på musikvideos och sjunga till. Det är även viktigt att man som lärare ger ett positivt omdöme kring sången, dels för att rösten är personlig och det finns många olika faktorer kring detta.¹⁵

Musiken i fokus

Åsa Bergman har gjort en etnografisk studie på hur elever i högstadiet, klass 7-9, arbetar och lyssnar på musik både i skolan och på fritiden, det vill säga elevernas musikaliska handlingar.¹⁶ Metoderna som användes var fältanteckningar från observationer, anteckningar från informella samtal och interjuver.¹⁷ Ett av fälten som studien undersöker är skolan som musikmiljö men även skolans musikundervisning. Under rubriken skolan som musikmiljö beskrivs hur både vaktmästare och idrottslärare hjälper till att påverka eleverna med hjälp av musiken, som exempelvis att göra eleverna harmoniska eller använda rytmen för att öka

¹¹ Ling, Elsie (2012) s. 70

¹² Ling, Elsie (2012) s. 31

¹³ Persson, Mia (2010) *Nu ska vi sjunga!* s. 21f

¹⁴ Persson, Mia (2010) s. 43

¹⁵ Persson, Mia (2010) s. 39f

¹⁶ Bergman, Åsa (2009) *Växa upp med musiken* s. 18

¹⁷ Bergman, Åsa (2009) s. 17

takten på gymnastiken.¹⁸ Bergman nämner att eleverna har med sig olika föreställningar kring musiken som kommer från olika medier, något som även Skolverket vill att man ska ta upp enligt kommentarmaterialet.¹⁹ Det uppmärksammas även att vissa elever ifrågasätter varför vi läser musikhistoria, något som även påpekas i inledningen till denna uppsats, lärarens svar blir att ”det är allmänbildande, och det är viktigt att känna till de musikhistoriska epokerna” samt att man ska kunna veta vilka kompositörer som hör till vilken tidsepok.²⁰ Hon diskuterar även vikten av musiken som identitetsskapare inte bara i skolan men även på fritiden. Samt att vissa fritidsintressen ökar möjligheten att få ett bra betyg och nå målen. Hon sammanfattar det:

De ungdomar som spelade i ett eller flera band på fritiden visade sig ha avsevärt mycket lättare att utföra uppgifterna på egen hand, och de agerade under detta lektionsmoment med en större självsäkerhet, än dem som inte hade det. Det innebar också att de med erfarenhet från rockskolan hade bättre förutsättningar att nå upp till de mål som formulerats i kursplanen.²¹

Att musicera på fritiden, i kulturskola eller likande, är viktigt för att eleverna ska bli mer självsäkra under vissa lektionsmoment. Men för de elever som inte har samma musikaliska bakgrund så skapar detta en ojämnhet i klassens kunskaper och vissa elever behöver betydligt mer tid för att lösa uppgiften än andra. Detta är även något som skolverket kommer fram till i sin rapport om musiken i grundskolan 2011:5.²²

Läromedel i musiken

Morgan Johansson har i sin C-uppsats från 2009 gjort en kvalitativ studie kring läromedel i musiken. Han tar upp det som han kallar för heltäckande läromedel som täcker upp musikhistoria, musikteori och instrumentkunskap, bland annat tar han upp *Kring musiken* som en heltäckande bok. Denna studie bygger på intervjuer av sex stycken musiklärare i södra Sverige, och syftet med studien är att belysa om det behövs läromedel i musiken samt vilka för- och nackdelar det finns med läromedel. Resultatet av studien är att det är oftare musiklärare i den äldre generationen som är mer positiva till läromedel, medan den yngre generationen tycker att det är förlegat. Det finns även en viss motvilja till läroböcker med att

¹⁸ Bergman, Åsa (2009) s. 50

¹⁹ Bergman, Åsa (2009) s. 132, Skolverket (2011) *Kommentarmaterial till kursplanen i musik* s. 17

²⁰ Bergman, Åsa (2009) s. 149

²¹ Bergman, Åsa (2009) s. 209

²² Skolinspektionen (2011) Musik i grundskolan – Är du med på noterna rektorn 2011:5 s. 10

man som lärare riskerar att bli allt för styrd av läromedlet och att det hela dödar kreativiteten.²³

METOD

Metoden som har använts är enligt empirisk modell där resultatet hämtas ifrån interjuver. Det finns två olika sätt att genomföra en empirisk studie genom interjuver, den formella och de informella intervjuerna. Den formella intervjun är en mer djupgående och används när man vill ha fram mer specifik information.²⁴ Den informella intervjun kan mer användas som ett socialt samtal i ett informellt men ändå socialt sammanhang.²⁵ Likheterna mellan de formella och informella intervjuerna är att det inte ska finnas några förutbestämda frågor, men till den mer djupgående intervjun kan man ha några områden inom ämnet nedtecknat för att vara säker på att man tar upp det viktigaste. Målet har varit att göra kvalitativ undersökning där antalet informanter är få. Problemet med att ha kvalitativa intervjuer istället för att göra en större kvantitativ undersökning är att resultatet kan vara svårt att generaliseras, däremot får man en djupare inblick på forskningsområdet som beskriver hur det kan se ut och hur det ser ut på vissa valda skolor.²⁶ De resultat som framkommer i undersökningen är små punkter i ett stort samhälle där musikundervisningen är oerhört individualiserad. Intervjuerna kommer att renskrivas och sedan kommer resultatet att hämtas utifrån de olika informanternas svar. Ett av kriterierna för studien var att alla lärare skulle arbeta i den kommunala skolan, huruvida läraren är behörig eller inte spelar en mindre roll för studien.

Intervjumethodik

Nästan alla ovan nämnda författare har arbetat med metoden intervjuer som är en del av det etnologiska fältet. En av de mest avancerade och heltäckande skrifter inom detta område är Steinar Kvale & Svend Brinkmans handledning *Den kvalitativa forskningsintervjun*. De tar upp en mängd olika aspekter som man ska tänka på före, under och efter en intervju. En annan författare som har skrivit kring intervjuer är Birgitta Kullberg, men hon har inriktat sig mot

²³ Jonsson, Morgan (2009) *Ordningshållers skulle nog få feeling – En studie om fem musiklärares syn på behovet av heltäckande läromedel i musik*

²⁴ Kullberg, Birgitta (2004) *Etnografi i klassrummet* s. 212

²⁵ Kullberg, Birgitta (2004) s. 115f

²⁶ Kvale, Steinar & Brinkman, Svend (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun* s. 187 Öhlander, Magnus (2011) »Utgångspunkter« i *Etnologiskt fältarbete* Red Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus s. 31

hur man kan arbeta med dessa metoder i skolan i sin handledning *Etnografi i klassrummet*. Bägge böckerna beskriver hur man kan arbeta med frågor, vad som är viktigt att tänka på i en intervjusituation, dessa böcker är även skrivna som handledningsböcker till och för studenter och forskare inom universitetsvärlden.

Källor och material

Denna uppsats bygger på en kvalitativ fallstudie, i och med detta har källmaterialet skapats under tiden som undersökningen pågår. Alla intervjuer har skett i skolan, antingen i personalrum eller i klassrum. Många som använder intervjuer hänvisar till att man ska sitta på en neutral plats när man har intervjun för att störningsmomenten kan minska.²⁷ Med detta i beaktande ansågs ändå placeringen i skolan som en passande plats, dels för att det kan vara svårt att få till en intervju annars och dels för att lärarna har möjlighet att kunna kolla upp sitt material och visa hur de arbetar.

Nyligen har det kommit ut en undersökning från Lärarnas Riksförbund (LR) där man har undersökt de olika förutsättningar och villkor som musiklärare har idag med den nya läroplanen. Vissa delar av denna studie kommer att komplettera upp de uppgifter som kommer fram i resultatet, speciellt då kring de olika förutsättningar som finns och som har efterfrågats vid intervjutillfällena.

Att skapa sitt material

Innan intervjutillfällena hade ett manus skapats utifrån de forskningsfrågor som skulle ställas kring ämnena folkmusik och populärmusik. Huvudsakligen användes öppna frågor som ger berättande svar, kompletterat med slutna frågor som endast ger kortfattade svar. Enligt Kvale & Brinkmann finns det olika typer av intervjufrågor som man använder när man bygger upp sina frågor. Några av dessa har använts vid intervjuerna så som inledande frågor, uppföljningsfrågor, specificerande frågor, strukturerade frågor, tystnad och tolkande frågor.²⁸

²⁷ Kullberg, Birgitta (2004) s.121

²⁸ Kvale, Steinar & Brinkman, Svend (2009) s. 150f

Inledande frågor bygger på kan du berätta eller liknande, uppföljnings frågor kan bestå av enkla ljudningar och medhåll som mm, ahh eller nicka med huvudet, specificerande frågor är hur och vad frågor, strukturerade frågor är när man känner att ämnet är uttömt och byter fråga eller ämne, tystnad är för att låta den intervjuade tänka efter och tolkande frågor är när man försöker klargöra ett svar.

Hantering av materialet

Efter intervjuerna så har materialet lyssnats igenom och först skrivits ner för hand på vanligt papper sedan har dessa papper renskrivits på datorn. Materialet består av tre inspelade intervjuer på tre olika skolor med fyra musklärare, den första är på 25:44 minuter och det har resulterat i 14 renskrivna dataskrivna sidor, den andra är på 34:45 minuter och det har gett 13 sidor med material. Den sista intervjun är på ca 35:58 minuter och har gett 13 sidor med material. Totalt sett är det 40 sidor renskrivet material som ska gås igenom. Varje fråga som har ställt har markerats i fetstil för att lättare kunna orientera sig i materialet, samt att vissa stamningar har tagits bort. I övrigt har jag ändrat ord från talspråk till skriftspråk, för att texten ska flyta bättre. Materialet har tolkats utifrån de svar som har framkommit och utifrån min egen ståndpunkt, då det är svårt att kunna förhålla sig helt neutral i en intervjusituation. Renskrivningen har gjorts av mig själv för att det är praktiskt både tidsmässigt och eftersom syftet är att få en överblick och kunna dra slutsatser mellan de olika intervjuerna.

UNDERSÖKNING

I detta avsnitt kommer undersökningen och intervjuerna att behandlas. Först kommer skolorna och lärarna att presenteras samt en diskussion kring anonymitet. Därefter kommer jag att redovisa mina resultat under rubrikerna *Ramfaktorer, Folkemusik, Populärmusik* samt *Utrymme i undervisningen*.

Anonymitet eller inte

I den forskning som handlar om intervjuer och informanter tar man upp vikten av anonymitet vid en undersökning, dels för att inte peka ut någon specifik person samt dels att frågan kring anonymitet kan påverka svaren man får på sina frågor.²⁹ I en tidigare studie hade författaren valt att anonymisera alla namn till den grad att de blev könsneutrala, alla namn kan bäras av både män och kvinnor, dessutom beskrivs alla som hen.³⁰ Denna grova anonymisering känns det inte befogat för denna uppsats, eftersom resultatet påverkas av vilket kön informanterna har. I efterhand har de deltagande lärarna frågats om huruvida de vill vara helt anonyma eller framträda i studien vid namn. endast en lärare gav mig helt klartecken att använda hennes namn, en har svarat att hon vill vara anonym, men från de andra två har jag ännu inte fått något svar. Därav kommer namnen på alla lärare att fingeras, detsamma gäller för skolornas namn.

Skola och lärare i fokus

För denna studie hade tio olika skolor i fyra olika kommuner kontaktas med mejl för att få kontakt med musiklärarna på dessa skolor. Då nästan inga skolor hade kontaktuppgifter till sina musiklärare på sina hemsidor fick mejlen skickas via en central mejl. I mejlet stod det lite om vad undersökningen skulle beröra för områden, samt att informationen skulle användas i en examensuppsats. Av dessa tio utskick kom det svar från tre olika skolor där lärarna var beredda på att delta i studien, från två skolor kom samtycket via mejl och från en skola kom samtycket via telefonsamtal. Totalt är det fyra lärare på de tre skolorna som har gett samtycke att vara med i studien. Dessa lärare kontaktades senare för att bestämma dag och tid för intervjutillfället. Vid intervjutillfället fick deltagarna mer information kring vad som

²⁹ Kvale, Steinar & Brinkman, Svend (2009) s. 89

³⁰ Ling, Elsie (2012) s. 28

skulle studeras, i enlighet med Kvale och Brinkmans diskussion kring informerat samtycke.³¹ Skolorna kommer här efter att döpas till I-skolan, T-skolan och Ö-skolan.

I-skolan

Skolan ligger centralt i en stad och har elever med ganska hög blandning av olika etniciteter, vilket kan bero på att man även har förberedelseklasser i denna skola. Denna skola är en högstadieskola med elever från årskurs sju till årskurs nio. Till vardags så har man två musiklärare, den ena arbetar deltid och den andra på heltid. Den intervjuade personen är den lärare som arbetar heltid. Lena har arbetat många år i skolan och har sin musiklärarutbildning från SMLU, Särskild Musiklärarutbildning, något som staten tillsatte för att de satt så många gamla kantorer och dansbandsmusiker på musiklärartjänsterna så att de vill att det skulle vara behörigt folk på dessa tjänster.³² Lena har även gått en termin musik på Collage i USA, samt spelat piano i många år.

Skolan har tre olika profiler, dessa är musik, idrott och design, så vissa elever har mer musik, idrott eller design än andra. Alla klasser är uppdelade på halvklasser i musiken vilket ger mellan 12–15 elever per lektion. Utrymmen att disponera är två musiksalar, ett grupprum(blårummet) och ett litet utrymme mellan musiksalarerna. Matsalen utnyttjas vid bland annat lucia och av kören och en scen vid kafeterian kan användas för uppträdanden. Dessutom finns det möjlighet att utnyttja ett klassrum i närheten samt en studio och ett övningsrum nere i källaren. Totalt kan musiken utnyttja cirka nio olika rum för sin verksamhet. Totalt antal elever i skolan är 235 stycken.³³

T-skolan

T-skolan ligger i en förort, lite utanför den centrala orten. Här är eleverna en ganska homogen grupp med största delen svenska elever, de flesta med liknande bakgrund. Skolan har elever från årskurs fyra och upp till årskurs nio, det vill säga en mellan- och högstadieskola. I denna skola har man tre musiklärare, två arbetar med musiken på heltid och den tredje har inte så mycket musik detta år men hoppar in och tar lite vikariat om någon av de andra är sjuka. Från denna skola har två lärare intervjuats Alexa och Robin,

³¹ Kvale, Steinar & Brinkman, Svend (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun* s. 87

³² Intervju 20130328 kl 1000

³³ <http://pejl.svt.se/skola/> 2013-05-12

bägge två är utbildade på kungliga musikhögskolan i Stockholm, Alexa har gått musiklärarprogrammet och Robin är utbildad musikdirektör.

T-skolan har elever som läser musikprofil samt elever som läser utan specialprofil. Klassernas storlek varierar mellan 25–30 elever per klass och för att hinna med alla elever så är man nästan alltid två lärare per lektion med något undantag. Utrymmen man har att disponera är fyra klassrum, en aula, två studios och en *keyboardhåla*. Sammanlagt blir det sju rum som musiken kan disponera. Totalt antal elever i skolan är 366 stycken.³⁴

Ö-skolan

Ö-skolan ligger i en liten ort ute på landet och är en hyfsad stor skola, eleverna är liksom I-skolan en ganska hetrogen grupp. Med många elever från landsbygden andra från den centrala orten, samt ett antal elever från andra kulturer, dock färre än i I-skolan. Skolan har elever från årskurs ett till nio, det vill säga från lågstadiet till högstadiet. I denna skola har man en musiklärare anställd på heltid, Carina har bara hunnit jobba i denna skola i ett år, men har en musikhandledarutbildning från folkhögskolan. Utöver detta så läser Carina upp behörigheten som musiklärare och skriver på sin lärarexamen.

Här på skolan arbetar man mycket med läs- och skrivutveckling och man ser till att försöka finna elever som har svårigheter i tidig ålder. Då alla elever testas för att undersöka om man har någon läs- och skrivsvårighet, då är det lätt att kunna sätta in bra hjälpmedel från början. Klassernas storlek varierar mellan 20–25 elever per klass på en lärare. Utrymmen man har att disponera är ett stort klassrum och två grupprum som ligger i direkt anslutning till klassrummet, men saknar ljudisolering. Sen finns det fler grupprum som man delar med andra ämnen och är därför ofta upptagna, samt en scen. Sammanlagt har Ö-skolans musiklärare tre utrymmen som de kan disponera när de vill samt en scen som inte är ljudisolerad. Totalt antal elever i skolan är 469 stycken.³⁵

³⁴ <http://pejl.svt.se/skola/> 2013-05-12

³⁵ <http://pejl.svt.se/skola/> 2013-05-12

Ramfaktorer

Några viktiga ramfaktorer som finns kring musikundervisningen utan någon speciell inbördes rangordning är:

 tillgången till klassrum och grupprum

 instrument och digitala redskap

 antalet elever

 lärarens utbildning

 läroböcker

Klassrum och utrymmen

Klassrummet är en stor del av musikundervisningen, det är där man tillbringar all sin tid och spelar musik med sina elever, övriga grupprum är till för att eleverna ska kunna träna eller arbeta på egen hand med instrumentspel, skapa musik eller sång. I de skolor som informanterna arbetar på var det väldigt olika, två av skolorna har mellan sju och nio rum till sin undervisning, den sista skolan har endast tre.³⁶ Fördelat på antal elever så har I-skolan flest utrymmen med hela nio rum på 235 elever. T-skolan har ganska bra utrymme med sju rum på 366 elever. Ö-skolan ligger sämst till med sina tre rum på 469 elever. Att både I-skolan och T-skolan har bra med utrymme skulle kunna bero på att bägge skolorna har musikprofil och dessutom verkar ha ett bra stöd från sina rektorer, man satsar på musiken. Andra faktorer som antalet instrument och vilka instrument man har är mycket beroende på skolans ekonomi samt de ämnespengar som varje ämneslärare har att tillgå till. Allt detta är något som Skolinspektionen pekar på redan i inledningen till sin rapport *Musik i grundskolan – Är du med på noterna rektor*, skillnader mellan olika skolor är stor, vilket även har framkommit i denna undersökning.³⁷ Det framkommer även att vissa skolor saknade anpassade utrymmen för musiundervisningen, vilket är ett resultat flera olika studier visar, bland annat LR's studie och Lings uppsats.³⁸

³⁶ Intervjuv 20130320 s.2f ; Intervjuv 20130328 s.2 ; Intervjuv 20130411 s.

³⁷ Skolinspektionen Rapport 2011:5 s. 7

³⁸ Ling, Elsie (2012) s. 33, Lärarnas riksförbund (2013) s. 9f, Skolinspektionen (2011) s. 21

Digitala resurser och instrument

När man kollar på instrument och olika digitala redskap så även här skiljer det sig åt mellan skolorna, på T-skolan säger man att:

[...]vi har haft digitala kurser i att man sitter och spelar in och gör eget men faktum är att dom är så dåliga eleverna på att hantera ett instrument utan att träna[...] vi lägger tonvikten vid att dom tränar de först[...]³⁹

Man har även tillgång till att spela in musik i en riktig studio, men det digitala skapandet har fått ett mindre utrymme för att lärarna anser att det tar för mycket tid och har då minskat ner antalet datorer. I-skolan har liksom T-skolan en studio som man kan få låna för att spela in i, men för alla elever så finns det möjlighet att skapa i Garageband på de elva datorer som finns utspridda i klassrummet. På Ö-skolan däremot har läraren fått kämpa för att få tillräckligt med instrument men redskap för digitalt skapande saknas nästintill. Det finns endast en dator för musiken, något som är ett stort problem för som Carina säger.

Detta stöds även av en undersökning som Lärarnas Riksförbund (LR) som nyligen har gjort. Enligt den så undersökningen är det ungefär 59 % av de tillfrågade som anser att de har nödvändig utrustning för att kunna undervisa, 36 % av de tillfrågade säger att de inte har det och de sista 5 % kan inte bedöma om så är fallet. Samma procentindelning finns kring anpassade lokaler för musikundervisning.⁴⁰ Sambandet mellan LR's studie och den undersökning som ligger till grund för denna uppsats är att en av tre skolor saknar just lokalutrymme och utrustning till viss del vilket även stämmer med den slutsats som LR kom fram till att fler än var tredje lärare saknar lokalutrymmen och ändamålsenlig utrustning.

Klassernas storlek

En annan stor faktor i arbetet som musklärare är antalet elever man har per klass, endast en av de svarande Lena från I-skolan hade lektioner i halvklass, vilket enligt LR endast är fallet för de 25 % som då har den möjligheten, de andra hade eleverna i helklass.⁴¹ T-skolan har mellan 25–30 elever per klass och tillhör en mindre grupp lärare som ligger i de övre spektra då enligt LR's studie så ligger medelantalet elever per klass på 21, Ö-skolan däremot ligger närmre medeltalet på 20–25 elever i högstadiets klasser.⁴² Antalet elever man har spelar en stor roll i möjligheten att kunna ge elever rättvisa betyg. Carina påpekar detta redan i början

³⁹ Intervjuv 20130320 s. 3

⁴⁰ Lärarnas Riksförbund *Stäm upp! Om musikämnet i svensk grundskola* 2013-04 s. 9

⁴¹ Lärarnas Riksförbund s. 12

⁴² Lärarnas Riksförbund s. 11

av intervjun att ”det finns inga förutsättningar till individuella bedömningar och individanpassad undervisning i helklass”⁴³ samt att om man arbetar med helklass så är det svårt att hinna se till elever på alla olika nivåer, något som även Skolinspektionen pekar på i sin rapport. Det är ett stort problem att läraren inte hinner hjälpa alla elever i den utsträckningen som behövs. Skolinspektionens kommer till slutsatsen att många skolor och lärare behöver anpassa sin undervisning samt planera den efter elevernas förutsättningar men det är inte alltid så lätt.⁴⁴ Och som Carina säger så är det svårt att göra detta i praktiken. En annan skillnad mellan de tre olika skolorna är att i T-skolan så är man jämt två musiklärare per klass under 45 minuters lektioner, I-skolan är endast två lärare under profilklassernas långa 60 minuters lektion annars är läraren ensam om en halvklass på en 40 minuterslektion. I Ö-skolan står läraren ensam med helklasser med lektionspass om 50-60 minuter beroende på årskurs.

Utbildning

En av de sista ramfaktorer som undersökts i denna uppsats är lärarens utbildning, huruvida man är behörig lärare eller inte. Två av lärarna, Alexa och Robin, är utbildade vid Kungliga musikhögskolan Alexa som musiklärare och Robin enligt den äldre utbildningen musikedirektör. Bägge anser att de till en större grad har rätt utbildning för att undervisa kring just folkmusik och populärmusik, fast inom lite olika delar av folkmusiken.⁴⁵ Lena är utbildad via SMLU Särskild Musiklärarutbildning som staten själv hade tillsatt för att få utbildad personal på musiklärartjänsterna. Vid frågan om hon hade tillräckligt med kunskap för att undervisa kring populärmusiken och folkmusiken så blev svaret att hon ansåg sig ha tillräckliga kunskaper inom populärmusiken men inte inom folkmusiken.⁴⁶ Carina är den enda av de intervjuade personerna som ännu inte är färdigutbildad men kommer snart att vara det. Hon känner sig säker på sina kunskaper kring både populärmusiken och folkmusiken, men säger även att det är också beroende på vilken nivå man lägger undervisningen.⁴⁷

⁴³ Intervju 20130411 s. 2

⁴⁴ Skolinspektionen (2011) s. 16f

⁴⁵ Intervju 20130320

⁴⁶ Intervju 20130328

⁴⁷ Intervju 20130411

Enligt LRs studie så är det omkring 70 % av musiklärarna som anser att de har tillräckligt med kunskaper för att undervisa i musik, resterande 30 % kan inte bedöma detta eller anser att de helt saknar utbildning.

Läromedel

Inom de flesta skolämnen finns det en uppsjö av olika kurslitteraturer att tillgå, men i fallet för musik är det tvärtom. En snabb sökning på internet gav mig resultatet en serie böcker, *Kring musiken del 1-4* som inriktar sig på teori, musikhistoria, genrer och instrument för elever i grundskolan. Tidigare har det funnits olika sångböcker med lite teori för elever i olika årskurser. Morgan Johansson har i sin uppsats sökt svara på om det behövs läromedel i musik, och där fått ett blandat resultat där vissa av de intervjuvade lärarna var positiva till en lärobok i musik och andra var negativt inställda. Men faktum är att få lärare idag använder sig av färdiga läromedel. När lärarna tillfrågades om de använde läroböcker i sin undervisning så var svaret nej från samtliga. Lena talar om att hon skapar eget material, ibland är det någon sida ur en bok eller en idé som man har vidareutvecklat. Carina låter sina elever själva skapa sina egna böcker med information som hon föreläser om eller som har lagts upp som kommentarer på youtube-listor. Så deras elever får kunskapen dels från läraren genom föreläsning, papper med information eller från information på nätet. Alexa och Robin arbetar mera med att eleverna ska använda internet. Dock talar de inte om på vilket sätt man använder nätet bortsett från att lärarna förevisar videos via youtube. Gemensamt för alla är att de använder youtube.se för att se och visa musikklipp, lyssna på olika sorters musik från olika epoker och länder, samt för att hämta information.

Sammanfattning Ramfaktorer

Skillnaden mellan de olika skolorna och de ramfaktorer som påverkar undervisningen är stor, och den nationella undersökningen som Skolinspektionen gjorde 2011 visar att skillnaderna är stora även inom samma kommun.⁴⁸ Om man ser till lokalutrymmen som ett spektra så ligger Ö-skolan i ena änden med få utrymmen medan I-skolan och T-skolan ligger i den andra änden. Samma sak gäller även för de digitala resurserna och instrument. Trots att T-skolan har dragit ner på datorer så ligger de ändå bra till när det gäller digitalt skapande med egna studios. Storleken på klasserna är också ganska varierad, alltifrån I-skolans halvklasser med 12-15 elever per klass till T-skolans helklasser med ca 25-30 elever per klass, och med Ö-skolan som ligger i mellan dessa med 20-25 elever per klass. Nästan alla lärare i studien är behöriga lärare eller på väg att bli behöriga. Det som gör en stor skillnad i utbildning och som kan påverka musikundervisningen är spetskompetens såsom folkmusik, blues och instrumentalkunskaper. I och med att det sällan används några läroböcker i undervisningen så kommer lärarnas utbildning att ha en större tyngd när det gäller vilket material man väljer att undervisa om och vilka låtar man väljer att spela med eleverna. Som vi kan se så är det vissa skillnader mellan förutsättningarna för musikundervisningen i de olika skolorna, samt att dessa förutsättningar till viss del följer det stora perspektivet som LR har undersökt samt att deras slutsatser går att finna även på den nivå som denna uppsats bygger på.

⁴⁸ Skolinspektionen (2011) s. 25

Folkmusik

Folkmusiken är ett stort begrepp som omfattar flera olika genrer, samtidigt finns det ingen klar bild över vad som är folkmusik eller vad som ingår i begreppet. Alla har vi olika bilder av vad folkmusik är och för att kunna finna skillnader i hur vi ser begreppet så har alla lärare frågats om vad de anser är folkmusik. Carina är den enda av lärarna som hellre använder begreppet *World Music*⁴⁹ än folkmusik, och pekar samtidigt på en ganska vanlig bild av folkmusiken som finns att ”folkmusik då är det dala å tofsar å fiolspelande [som gäller]”⁵⁰. Detta är en ganska inskränkt bild, men den finns och denna bild har dels fått hjälp att spridas med televisionen. Det finns även andra problem kring folkmusiken som Alexa nämner att all folklig musik inte är folkmusik, utan menar att gränsen mellan folkmusik och konstmusik kan vara hårfin:

[...]folkmusik det är väl det som är den folkliga musiken sen så är det ju många gör misstag i att säga att ett lands folkmusik är folkmusik när det egentligen är deras konstmusik[...]⁵¹

Lena har en lite mer historisk syn på folkmusiken och dess närhet till folket, trots att hon känner att hon sakar kunskaper kring just folkmusiken.

Folkmusik är ju de som [...] folket skapar och har skapats av folk genom långa tider. Jag tänker på gamla bondesamhället att man hade fest så tog man fram en fiol kanske och spelade lite. Om man tänker på Sverige [...] dom här skillingstrycken som vi hade eller som vi har skulle jag säga [...] där man berättar händelser [...] och sångare kunde gå omkring i byarna å sjunga om olika saker som har hänt och så de tycker jag är folkmusik den är liksom inte producerad för att den kommersiella marknaden på något sätt utan den är producerad av ett behov⁵²

Som vi kan se finns de lite olika bilder av folkmusiken hos tre av lärarna, Robin är den enda läraren som inte uttalar sig kring detta ämne. Både Carina och Alexa tittar mer på folkmusiken utifrån flera samhällen och inte bara vårt egna samhälle och folkmusik, medan Lena tittar mer till den svenska folkmusiken. Skillnaden mellan vad lärarna uppfattar som folkmusik ligger i vilka kunskaper man har och vilket intresse som finns för folkmusiken. Enligt Lundberg och Ternhag kommer folkmusik begreppets rötter från sekelskiftet 1800.⁵³ I samband med de nationalistiska rörelserna och tankarna om att bevara gamla traditioner. För

⁴⁹ *World music* är ett mycket bredare begrepp än folkmusik och använd främst som en term på musik från etniska minoriteter, folkmusik från olika länder, fusioner mellan lokala traditioner och vanlig pop eller rock. Grove music online www.oxfordmusiconline.com:80/subscriber/article/opr/t114/e7391 2013-01-21

⁵⁰ Intervju 20130311

⁵¹ Intervju 20130320

⁵² Intervju 20130328

⁵³ Lundberg, Dan & Ternhag, Gunnar (2005) *Folkmusik i Sverige* s. 10

mig är den instrumentala genren lika viktig som den vokala genren, vem som har skrivit låten är mindre viktig än vilket landskap den kommer ifrån. Det är även viktigt att ta upp olika sorters folkmusik och låta eleverna möta dessa för att kunna visa vilket rikt musikliv som ändå finns i Sverige och det gäller inte bara för folkmusiken utan även för konstmusiken samt populärmusiken. Folkmusiken är gjord för de lägre stånden i samhället till skillnad mot konstmusiken som var inriktad mot en mindre grupp i samhället.

Folkmusik eller världsmusik – genrer och länder

Alla lärare fick samma fråga kring vilka genrer man ansåg tillhörde folkmusiken och från vilka länder man tar upp folkmusiken. Det är kanske inte så vanligt att tala om genrer inom folkmusiken och det var svårt att finna gemensamma nämnare mellan de olika skolorna. En genre som står ut lite är den vokala genren, med sånger, visor och den samiska jojken, dock är det endast Carina som både tar upp och lär ut jojken till sina elever. Några av dom vanligare visorna som tas upp i musikundervisningen kommer från andra länder än Sverige, exempelvis så kommer *Vem kan segla* från Åland och *Ridom* från Island. Dessa sjungs i skolan oavsett årskurs. Alexa brukar även sjunga *Jag såg en ulv, en räv, en hare*⁵⁴ med sina elever fast främst i de yngre årskurserna. Bland de vanliga länderna som man tar upp folkmusik ifrån är afrikanska länder, USA med bluegrass och country, samt att inte förglömma den svenska folkmusiken. I T-skolan tar man även upp den irländska musiken samt lite dansmusik ifrån Latinamerika. Men som Robin påpekar är det svårt att ta upp all folkmusik i skolan.

[...] jag tror inte att man kan liksom se till alla världsdelar och all folkmusik så utan de [...] blir att man plockar in efter behov litegrann beroende utifrån vilka elever man har och vilken tillgång⁵⁵

Carina lyfter fram vikten av att ta upp den folkmusik som finns i närområdet men även den som kommer utifrån, samt vilken tillgång det är att ha elever med olika bakgrunder. Hon menar att ”då är det ypperligt om man [...] integrerar också elever [...] som har anknytning till andra länder”⁵⁶ när man arbetar med folkmusik. Lena är av samma uppfattning och förklarar:

[...] det som är roligt är ju också att vi har många elever från andra kulturer [...] ibland så visar ju dom sin musik då [...] och de är ju jättespännande och få höra [musik] till exempel från Afghanistan och Pakistan. Vi hade en kille från Irak som spelade en Oud, sån luta som dom har. De var några år sedan han [gick här] och han spelade upp för hela skolan då. Såna saker är ju jätteroligt⁵⁷

⁵⁴ J'ai vu le loup

⁵⁵ Intervjuv 20130320

⁵⁶ Intervjuv 20130411

⁵⁷ Intervjuv 20130328

Fördelen med skolor som har elever med blandad bakgrund är att man som både lärare och elev får möta musik som man inte riktigt visste om innan. Dessutom är musiken ett av de första ämnen som används för att slussa ut elever från förberedelseklass i.

Folkmusikaliska verk

Musikaliska verk är något som de flesta inte förknippar med folkmusiken. Lena lyfter fram Ravels *Bolero* som visserligen är ett konstmusikaliskt verk men som bygger på spansk folkmusik. Det finns fler exempel på när konstmusikens kompositörer har använt folkliga och traditionella intryck från hemlandet i olika kompositioner, dessa skulle kunna kallas för folkmusikaliska verk, enligt min mening. Den stora frågan är ändå hur man tolkar den nya läroplanen. Framst talar man om den klassiska musiken när det gäller viktiga musikaliska verk. Inom folkmusiken i skolan är det kanske mer centrala visor som gäller och inte verk. På T-skolan tar man upp musik från några av de svenska låtskrivarna som finns inom folkmusiken som Hjort-Anders och From-Olle, vilket då är den instrumentala delen av folkmusiken. Carina är av den mening att man arbetar in olika folkmusikaliska låtar genom instrumentalkunskapen där hon förevisar en mängd olika instrument för eleverna, instrument som hon då själv äger. Lena hänvisar mer till olika centrala sånger av bland annat Carl Michael Bellman och Dan Andersson. När jag själv fick frågan kring musikaliska verk så hänvisar jag till låtar som är viktiga och centrala i skolan så som *Den blomstertid nu kommer* och *Sveriges Nationalsång*.

Folkmusikens syfte och funktion

När det gäller det syfte och funktion som folkmusiken har i undervisningen så framkommer ord så som: kulturbärare, tradition, identitet och närkultur i studien. Folkmusiken kan vara en kulturbärare som bär med sig olika länders kulturer och traditioner in i våra musiksalar. Tradition kan vara dels alla våra sånger kring Lucia, då firandet i sig är en tradition, sen är ju många melodier och visor traditionella. Identitet är en del av kulturen men även beroende på hur man identifierar sig med den musik som man möter. Det spelar ingen roll om det är en kulturell identitet eller ett lands eller folks identitet. Närkulturen är den kultur och de traditioner som finns runt omkring oss, så som i Uppland med nyckelharpor eller midsommar med alla sina olika traditioner eller samerna med sina Jojkar. Närkulturen kan även vara den kultur som eleverna har med sig från hemmen. Det är det som kan

levnads göra folkmusiken i skolan men även ute i samhället. Syftet med undervisningen är att visa eleverna ”musikens olika sammanhang [och] hur viktig den har varit och vad den har betytt”⁵⁸ som Carina säger. Dessa meningar överensstämmer med det syfte som står i Läroplanen att ”analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang”.⁵⁹

Sammanfattning Folkmusik

Hur vi ser på folkmusiken är väldigt olika och inte minst bland musiklärarna, det är endast en av de fyra lärarna som är utbildad inom folkmusik, Alexa, men även Carina arbetar mycket med folkmusik i sina klasser. Eleverna på de tre undersökta skolorna får möta folkmusiken på ganska skilda sätt, i en skola får eleverna bland annat jojka och spela en mängd olika instrument och möter då folkmusiken via dessa, i de andra skolorna möter eleverna folkmusiken genom den instrumentala musiken och den vokala musiken. Gemensamt för alla skolor är de traditionella visorna som eleverna möter, som exempelvis *Vem kan segla*. Vanligt är även att man tar upp folkmusik från USA och afrikanska länder, men som även framkommer är att det är svårt att se till folkmusiken från alla världsdelar för tiden och kunskapen kanske inte finns. Elevernas bakgrund spelar in som en faktor när man arbetar med folkmusik, då elever med annan kulturell bakgrund besitter en del kunskap om musiken i från sitt eller föräldrarnas hemland. När det gäller folkmusikaliska verk så är det endast en lärare som drar paralleller till konstmusiken, de andra anser att man inte kan kalla någon folkmusik för musikaliskt verk. Däremot tar man upp svenska traditionella folkmusikaliska låtskrivare inom den instrumentala genren och svenska visdiktare.

Alla lärare är överens om vilken funktion och vilket syfte som folkmusiken har i undervisningen, att den är en kulturbärare oavsett om det gäller närkultur eller mer främmande kulturer, traditionsbärare och identitet, hur man identifierar sig med musiken och vad den betyder för en viss kultur eller identitet. Och dessa påverkar hur man lägger upp musiken, speciellt om man har elever från olika kulturer som då får en möjlighet att möta sin kultur i skolan, eller skapa en identitet utifrån den musiken man får höra.

⁵⁸ Intervju 20130411

⁵⁹ Skolverket (2011) »Kursplan Musik« i *LGR 2011* s. 100

Populärmusiken och dess historia

Populärmusiken och dess historia kan spåra sina rötter ända till slutet av 1500-talet och början av 1600-talet med Negro spirituals. Genom olika musikaliska evolutioner har vi i dag den moderna popen och rocken. Populärmusiken är den musik som de flesta elever kan relatera till.⁶⁰ Den har även en central plats i dagens skola då de är den musik som eleverna främst vill spela, samt att den är mer lättåtkomlig och enkel att spela.

När det gäller den historiska delen av populärmusiken så går alla lärare fram på olika sätt. Lena på I-skolan jobbat med att eleverna får ett häfte med information i samt att hon som lärare går igenom lite låter via youtube.se och låter eleverna spela vissa utvalda låtar, detta avslutas med ett prov. Carina på Ö-skolan låter sina elever skapa sitt eget material utifrån föreläsningar och information som finns ute på hennes youtube.se listor. Både Carina och Lena börjar sin musikhistoria vid 1600-talet och Negro spirituals. Robin och Alexa på T-skolan arbetar mera utifrån musiken och integrerar historien i samband med detta men dom tar upp musiken från 1900-talets början. Robin förklarar hur de som lärare på T-skolan ser till populärmusikens historia:

[...] visst har vi de perspektivet [...] men återigen asså med den ringa omfattning som [...] man har till sitt förfogande när det gäller musikundervisningen så går vi igenom de. Men tonvikten ligger i att spela och då kanske dom får spela nån blues eller får spela någon rytm & blues eller något [annat] vad de nu kan vara⁶¹

Vad som är populärmusik ändras hela tiden och det växer ständigt fram nya genrer och nya artister. Min egen uppfattning kring populärmusik har präglats av vad skolan del har tagit fasta på, så som Jimi Hendrix, Janis Joplin och andra artister under 60- och 70-talet som drogade eller söp ihjäl sig. Att populärmusiken skulle ha sina rötter i 1600-talet var det ingen som tog upp. I dag får eleverna mer kunskap, i vissa skolor börjar man med negro spirituals för att sedan gå framåt i tiden mot 60-talet. Andra börjar den musikaliska historien på 50-talet med att rocken slog igenom. Vad är då populärmusik? Till skillnad från folkmusiken så är populärmusiken skapad för att kunna massproduceras och massspridas via olika tekniska utrustningar såsom radio, datorer, mobiltelefoner eller gramofoner. Det finns inga speciella generella stildrag som skiljer populärmusiken ifrån folkmusiken eller konstmusiken, enligt Nationalencyklopedin.⁶²

⁶⁰ Skolverket (2011) s. 9

⁶¹ Intervjuv 20130320

⁶² <http://www.ne.se/lang/populärmusik>

Viktiga genrer

Populärmusiken innehåller en mängd olika genrer, alltifrån ren pop till rock, R&B, hiphop men även mer folkliga genrer som country och blues. Lärarna på T-skolan var lite flytande i början med vilka genrer man tar upp, Robin hävdar att man tar upp allmänt bra låtar vilket inte säger så mycket. Men sedan började genrena att komma fram, man arbetar med den moderna popen och rocken men även med de lite mer äldre genrer som soul, funk och disco vilka alla hade en storhetstid runt 70- och 80-talet. Eleverna får även möta bluesen och jazzen. På I-skolan får eleverna när de arbetar med populärmusikens historia arbeta med olika genrer så som dubstep, syntmusik, hårdrock, svensk pop och lite andra blandade genrer. Lena påpekar att många av dessa genrer inte ligger i mainstream när det gäller populärmusiken men det är den musik som eleverna lyssnar på. Carina har svårt att säga vilka genrer man behandlar då hon endast har arbetat på denna skola i ett år. Men något som hon anser är ganska basic och brett inom populärmusiken är bluesen. Men även när det sjunger så försöker hon få in olika musikstilar men inte så mycket modernt för det anser Carina att det kan eleverna göra eller lyssna på under fritiden.

Populärmusikaliska låtskrivare

När det gäller vilka låtskrivare man tar upp är lärarna ganska överrens om vilka låtskrivare som man bör ta upp. Det är dels Björn Ulvius och Benny Andersson (ABBA) som har skrivit många låtar, och det är ganska troligt att eleverna får sjunga några av deras låtar. Lena och Carina säger även att de båda tar upp John Lennon och Paul McCartney (The Beatles). Carina försöker även att dra paralleller för sina elever mellan populärmusiken och konstmusiken för att få eleverna att förstå mängden musik som konstmusikerna skrev.

[...] jag där får man nog in både populärmusik [...] kontra, för det tycker jag är viktigt asså [det] ena utesluter inte det andra i den klassiska musiken. Att man ser Mozart de var ju som våran G:son ungefär⁶³

Lena tar upp en blandning av svenska, brittiska och amerikanska låtskrivare från olika epoker i slutet kommer Lena in på låtskrivare som kanske inte är populärmusik i dag, men som var populära under sin tid.

Vi tar ju upp Lennon McCartney förstås och [...] Ted Gärdestad tar vi ju upp Tomas Ledin. pratar vi om. Vem som har gjort den och så när den är ifrån. Så att dom låtar vi spelar och sjunger pratar vi oftast om, inte alltid det beror på lite grann på men oftast. Men de är väl

⁶³ Intervjuv 20130411

Ted, Beatles, Michael Jackson och sen lite grann de här Dan Andersson [och] Carl Michael Bellman⁶⁴

Alexa och Robin arbetar mer för att både populärmusikens historia och olika låtskrivare ska komma integrerat i lektionsinnehållet. Och i samband med musikens historia tagit upp viktiga artister. Men att man numera plockar ut de artister och låtskrivare utifrån vad eleverna spelar.

[...] vi har tidigare malt på med [...] utvecklingen kring jazzen för att komma in på deras musik. Då [...] Armstrong eller King Oliver, Count Basie, Charlie Parker, Dizzy Lizzy också vidare. Kanske sångerskor då Bille Holliday och andra [...] Weather report och kanske dagens fusion [...] men de blir mindre och mindre aktuellt utan man kan bryta ut och spela och man kan lyfta fram någon och sådär. Men hela de perspektivet har de svårt att ta till sig och få en större förståelse för om man inte skulle jobba ett halvår med de⁶⁵

Vad man väljer att ta upp och hur man tar upp olika låtskrivare och artister är olika från lärare till lärare. Att Lena ser ut att ta upp mycket mera kring olika låtskrivare kan bero på att hennes elever går igenom hela musikhistorien med inslag av musik, och inte som Robin och Alexa gör och går igenom musiken med inslag av musikhistoria. Carina är den som har arbetat kortast tid som musiklärare och har därför ännu inte hunnit få rutiner på denna skola.

Populärmusikens syfte och funktion

Syftet med populärmusiken är i likhet med folkmusiken att det är en identitet och att den skapar en identitet. Det är även något som de flesta av dagens elever och ungdomar lyssnar på idag. Lärarna har lite olika syner på vilket syfte som populärmusiken har. Carina anser att syftet är en spegling av samhället runtomkring oss.

Men de speglar ju olika [saker] asså alltifrån politik till mode till identitet hur man, ja hur ungdomarna tycker och tänker om de här [...] att knyta an deras egna [musik] alltså från och med nu och bakåt eller så [...] över[huvud]taget så är den är ju viktig på de sättet [...] bygga broar⁶⁶

Lena menar att syftet även kan vara en vägröjare för annan musik och ge en viss förståelse för musiken.

Den har ju de här syftet dels att dom ska förstå bakåt för att förstå nu och förstå framåt hur musiken har låtit. Och att nu till exempel är ju att sådana sammanblandningar så att ibland kan man ju inte säga vad det är för stil, för de är så otroligt mycket ingredienser som kommer från alla möjliga håll [...] och sen är det också en öppnare vägröjare för annan musik⁶⁷

⁶⁴ Intervjuv 20130328

⁶⁵ Intervjuv 20130320

⁶⁶ Intervjuv 20130411

⁶⁷ Intervjuv 20130328

Robin ser istället att syftet med momentet populärmusik är att låta eleverna spela musiken, inte bara den musik som eleverna själva lyssnar på men även annan populärmusik.

dom ska börja lira utifrån de som dom [eleverna] går igång på och vad dom tycker är kul, wow liksom få stå och spela den låten som jag tycker är så bra och så där. Och sen också för [...] dom är inlyssnad på och få en insyn i att hur är det att spela den och få insikten att då kanske man lyssnar på den på ett helt annat sätt, när man kan de där guitarriffet eller så där så att de tror jag är viktigt att man också går utifrån de dom [eleverna] är intresserade av⁶⁸

Det syfte som Robin hänvisar till är att utmana elevernas egna erfarenheter av musik och fördjupa detta med andras musikaliska erfarenheter.⁶⁹ När det gäller vilken funktion som populärmusiken har i undervisningen är alla lärare överens om att det är viktigt att ta upp populärmusik för att det är den musik som eleverna lyssnar på. Robin var lite inne på det spåret i ovanstående citat om att eleverna kanske får en annan syn på musiken om de kan spela den själva. Lena påpekar också att man väljer att spela populärmusikaliska låtar för de är enklare att spela och låtar som endast har tre ackord går att lära ut på en lekton. Skulle man istället lära ut ett helt klassiskt stycke så skulle det säkert ta fler än en lektion. Carina menar att det är lättare att nå eleverna genom deras musik, men det är hennes skyldighet som lärare ”att bjuda på de som dom inte tar till sig själva [...]där kommer folkmusiken och den klassiska musiken”.⁷⁰ Syftet med att undervisa om populärmusik verkar skilja sig mer mellan lärarna än den funktion som populärmusiken har. Medan Carina är inne på ett syfte som bygger kring identitet och utseende (mode) så försöker Lena få eleverna att finna sambandet mellan dagens musik och gårdagens musik. Robin och Alexa arbetar mycket med att syftet i undervisningen är att lära sig spela, vilket man även uttrycker flera gånger under intervjun.

Sammanfattning populärmusik

Som undersökningen har vistat så finns det skillnader i hur olika lärare och skolor behandlar populärmusiken. Där några har fokus på att eleverna ska spela så har andra fokus på att eleverna ska få en helhet genom historien. Även när det gäller materialet som lärarna använder så är det vissa skillnader, en skola använder sig enbart av internet och youtube, en annan av föreläsningar och information på youtubelistor, och den tredje skolan föreläsningar och färdiga anteckningar kring viktiga genrer och årtal. Gemensamt för alla skolor är att man arbetar mycket med youtube och visar musikklipp från olika tidsepoker och årtionden. Alla

⁶⁸ Intervjuv 20130320

⁶⁹ Skolverket (2011)

⁷⁰ Intervjuv 20130411

lärare tar upp genrer som blues och modern pop och rock, därefter finns det skillnader i vad man tar upp. Allmänt bra låtar nämner en lärare vilket är svårt att definiera för man har olika musiksmak. Men det är också tydligt att populärmusiken har en stor del i undervisningen då alla lärare hänvisar till att detta är den musik som eleverna lyssnar på. Oavsett om det är mainstream eller inte. Enligt läroplanen så ska eleverna få möta låtskrivare från olika genrer och tidsepoker, vilket de får göra i blandad utsträckning. I och med att lärarna har olika fokus så blir det blandat vilka låtar, artister och låtskrivare som man väljer att ta upp. T-skolan har ett uttalat fokus på att spela och då tar man upp låtskrivare när det kommer och det är samma med populärmusikens historia. I-skolan och Ö-skolan har mer fokus på att lära eleverna hur popen har växt fram, med inslag av instrumentspel. Viktiga låtskrivare som tas upp är bland annat Björn Ulvén & Benny Andersson och Paul McCartney & John Lennon. Syftet och funktionen kring varför man har populärmusik i skolan är eleverna ska få tillgång till musik som de inte har hört innan samt få ett sammanhang i hur musiken hänger ihop. Ett annat syfte är att man ska spela musiken. Viktigast är ändå att eleverna ska få möjlighet att kunna identifiera sig med musiken, och vidga sina vyer.

Utrymme i undervisningen

Vilket utrymme får folkmusiken och populärmusiken i undervisningen, är det som läroplanen verkar mena att de ska ha lika stort utrymme som konstmusiken. Verkligheten tyder på att de finns vissa skillnader i hur mycket man väljer att ta upp. Populärmusiken har en stor del av undervisningen i alla skolor, delvis för att det ofta är den musik som eleverna vill spela. Men uppdelningen i vad man tar upp bygger mycket på vilka kunskaper som läraren besitter. Även i den rapport som Skolinspektionen har gjort 2011 framkommer att tyngdpunkten inom musicerandet ligger på just låtar inom populärmusiken.⁷¹ Lena säger att hon inte har tillräcklig kunskap inom folkmusiken, men lyfter fram den amerikanska folkmusiken under populärmusikens historia. Dessutom drar hon paralleller mellan folkmusiken och den klassiska musiken, men i huvudsak har popen och rocken en rätt stor del av undervisningen på I-skolan. Carina försöker att få in alla delmoment som står i läroplanen, vilket gör att alla moment får ungefär lika mycket uppmärksamhet. Hon menar att tiden är en stor orsak samt att klasserna är för stora. Hon medger även att populärmusiken får lite större utrymme än folkmusiken på Ö-skolan.

⁷¹ Skolinspektionen (2011) s. 16

Om du tänker att du delar 70 minuter får dom [i] var på hur många år, på ett år och i dom där minutrarna så ska du få in massar med olika saker. Sen är det ett övningsämne så att [...] tyngdpunkten ligger ju på att på musicerande att spela [...] för annars hinner man inte med de och de andra [momenten] får vi nosa på man får kolla kunskapskraven, okej instrumentkännedom och så lite musikhistoria, och där kommer ju folkmusiken in [...] men när jag sjunger med dom så använder jag väldigt mycket folkmusik [...] så den får inte så mycket ingenting får mycket utrymme.⁷²

Alexa och Robin trycker på att utrymmet som folkmusiken har är helt beroende på vilken lärare man har och vilka kunskaper som denna lärare besitter. Robin förklarar det som:

att musikundervisningen styrs jätte jätte mycket utav pedagogen inte av läroplanen [...] utan jag är tämligen säker på att dels de plus lokaler. Det är de som du säger oj va mycket lokaler, jag vet ju hur det ser ut runt om bara i [närområdet] eller på andra ställen att [...] de som inte har mer än ett piano och tre gitarrer, då är de ju klart hur stor utrymme får man då. [...] då spelar man ju musik via skivspelare kanske.⁷³

Det som Robin lyfter fram i citatet stämmer ganska bra med den bild som Ling visar i sin uppsats, men även det som har framkommit i Lärarnas Riksförbunds undersökning *Stäm Upp!*. Hur man väljer att förhålla sig till läroplanen är olika, och det kan ha att göra med att vi alla tolkar ord på olika sätt, men även den utbildning och det intresse som finns hos lärare är en faktor som spelar in. Det är något som även kommer upp i Skolinspektionens kvalitetsgranskning att ”lärarnas olika kompetens och intressen verkar i hög grad avgöra hur undervisningen planeras och genomförs”.⁷⁴

⁷² Intervjuv 20130411

⁷³ Intervjuv 20130320

⁷⁴ Skolinspektionen (2011) s. 20

DISKUSSION OCH SAMMANSTÄLLNING

Denna uppsats har sökt svara på frågan hur man hanterar folkmusiken och populärmusiken och dess historia med avstamp i den nya läroplanen. För att svara på dessa frågor har fyra lärare från tre olika skolor intervjuats. Den metod som har använts är den kvalitativa forskningsintervjun. För att kunna svara på forskningsfrågorna har intervjufrågorna delats in i fyra olika undersökningsområden: ramfaktorer, folkmusik, populärmusik samt utrymme i undervisningen. Ramfaktorerna som tas upp är lokaler och utrymmen, digitala resurser och instrument, klassens storlek, lärarens utbildning och läroböcker. Resultaten kommer att presenteras utifrån de olika skolorna.

Ramfaktorer

I-skolan

När det gäller ramfaktorer så ligger I-skolan väldigt bra till, man har mycket lokalutrymmen med nio olika rum som man kan utnyttja. I-skolan har 235 elever från årskurs 7–9, något som gör denna skola till den minsta skolan i studien. Det är också den enda skola som har halvklassundervisning i musiken. Skolan har många instrument samt att det finns bra möjligheter att arbeta med digitalt skapande, det går nästan en elev per dator i halvklasserna. Läraren på I-skolan är utbildad musiklärare via den statliga utbildningen SMLU, och har en lång utbildning inom piano bakom sig.

T-skolan

Även T-skolan ligger bra till när det gäller lokalutrymmen för musiken med sju rum som kan utnyttjas. Med sina 366 elever från årskurs 4–9, så har denna skola större elevunderlag än I-skolan. Undervisningen sker i helklass men med två lärare per lektion. I likhet med I-skolan finns det mycket instrument och tillgången till datorer har varit god med en dator på två elever, men man har minskat antalet datorer då lärarna anser att eleverna inte är så duktiga på att skapa musik, man ska kunna spela musiken istället. Lärarna på denna skola är bägge utbildade vid kungliga musikhögskolan i Stockholm, med några års mellanrum, den ena är utbildad musikdirektör och den andra musiklärare med inriktning folkmusik.

Ö-skolan

De här är den största skolan i undersökningen med sina 496 elever från årskurs 1-9. Det som saknas på denna skola är lokaler och utrymmen, musiken har endast 3 rum som man säkert kan utnyttja. All undervisning sker i helklass i likhet med T-skolan, men med endast en

lärare per klass. Läraren på denna skola har hyfsat utbud av instrument, och tar dessutom med egna instrument som eleverna får testa på. Tyvärr finns det inget undelag för digitalt skapande i skolan, de finns bara en dator till musiken, och det är lärarens dator. Läraren på denna skola är ännu inte behörig, men kommer snart att vara det.

Gemensamt för alla tre skolor och för de fyra informanterna är att ingen använder någon speciell lärobok i undervisningen. När man undervisar om populärmusikens historia så skapar lärarna själva sitt material, information kan komma från någon bok eller internet. Musiklärarna har alltså en stor del i planeringen och utvecklingen av ämnet och kan bygga sin undervisning på egna intressen utifrån den mall som läroplanen ändå är. Det man ska tänka på är att detta är enskilda skolor med olika förutsättningar, och det är även fallet med alla skolor i hela Sverige.

Folkmusik och populärmusik

Folkmusiken och Populärmusiken har hanterats olika av alla lärarna, vilket kan bero på klassernas storlek, lärarnas utbildning och intresse samt tillgången till instrument och klassrum. Folkmusiken får en mer framträdande plats i skolan vid bland annat Lucia, men många diskuterar inte folkmusiken så mycket.

I-skolan

Till skillnad från både T-skolan och Ö-skolans lärare så känner sig inte läraren på denna skola helt säker på folkmusiken. Och det utrymme den får är när man diskuterar kring populärmusikens historia, genom countrymusiken. Ett annat sätt som läraren lyfter folkmusiken är när elever från andra kulturella och traditionella bakgrunder än svensk får förevisa om sin egen eller familjens musik. Skolan har elever som kommer från andra länder och som då går i förberedelseklass, så möjligheten finns att skapa en rik musikundervisning inom både folkmusiken och populärmusiken. Det som inte lyfts fram är den svenska folkmusiken, visst sjunger man folkmusikaliska låtar men det är inget som diskuteras eller tas upp med eleverna. Och här skiljer det sig rejält mellan skolorna, både T-skolan och Ö-skolan arbetar mycket mer med folkmusiken, framförallt den svenska. Något som däremot får mycket utrymme i undervisningen är populärmusiken. Denna tas upp i sin helhet med hela utvecklingen från negro spirituals mot dagens musik. Vissa låtar får eleverna lära sig att spela. Man går igenom flertalet av de genrer som finns inom populärmusiken såsom hiphop, r&b, funk, pop och rock. När man diskuterar kring viktiga låtskrivare så är det tydligt att

man har lite olika synbilder på vilka som kan räknas till de viktiga, läraren på I-skolan anser att Björn Ulveus & Benny Andersson samt John Lennon och Paul McCartney är viktiga, men även Ted Gärdestad, Tomas Ledin och Michael Jackson.

T-skolan

Den ena läraren är utbildad inom folkmusik, och har hand om elevernas utbildning när det gäller folkmusiken. Beroende på vilket eleveunderlag man har så tar man upp lite olika länder och deras folkmusik, förtillfället är det den irländska folkmusiken som får visa sina framfötter. Även den svenska folkmusiken får utrymme i undervisningen både den vokala och den instrumentala genren. Det stora fokuset i musiken på T-skolan ligger i att eleverna ska kunna spela instrument, så istället för det som I-skolan gör att man går igenom ren musikhistoria så får eleverna lära sig om musikhistorian i samband med att de spelar låtar från den perioden. Samma sak gäller för låtskrivare dessa tas upp när man spelar en låt av den artisten eller sjunger något som artisten/låtskrivaren har skrivit. De genrer som eleverna får möta är soul, funk och disco samt jazzen och bluesen, förutom den moderna popen och rocken. Till skillnad från I-skolan lyfter man på T-skolan jazzens stora låtskrivare och artister, så som Armstrong, Count Basie eller Charlie Parks.

Ö-skolan

Liksom i T-skolan besitter denna lärare kunskaper inom folkmusiken och arbetar med att dels lyfta de traditioner och den musikkultur som finns omkring i samhället. Hon lyfter liksom läraren i I-skolan elever med annan bakgrund som får dela med sig av sin musik till resten av klassen. Även den svenska folkmusiken får ett medvetet utrymme i undervisningen både vokalt och instrumentalt. Liksom de andra skolorna så får populärmusiken ett lite större utrymme i Ö-skolan, men det är främst den lite äldre populärmusiken som hanteras, och det beror på att läraren tycker att det kan man lyssna på hemma. Hennes uppgift är att ge eleverna kunskaper om den musik som dom vanligtvis inte lyssnar på. Vilket även framkommer i kommentarsmaterialet till kursplanen i musik.⁷⁵ Bland de genrer som eleverna får möta är bluesen den enda genre som läraren kan peka ut vid intervjutillfället, men då hon endast har arbetat i ett år så har hon inte hunnit med så mycket ännu. Det finns vissa likheter med I-skolan när det gäller viktiga låtskrivare då man tar upp Björn och Benny samt Lennon & McCartney.

⁷⁵ Skolverket (2011) s. 9

De frågor som denna uppsats har behandlat är: Hur påverkas undervisningen av olika ramfaktorer? Samt hur behandlar man folkmusiken och populärmusiken med dess historia i dagens skola?

De ramfaktorer som har använts i denna uppsats har visat sig till stor del kunna påverka musikundervisningen både negativt och positivt. På varje faktor så finns det en negativ och en positiv sida på hur dessa påverkar undervisningen. Hur mycket utrymme som man har till godo i musiken är inte avgörande för om undervisningen är bra eller dålig, men saknas det utrymme kan det vara svårt för elever att öva enskilt under lektionen. På så sätt kan lektionerna påverkas negativt av utrymmesbrist. Tillgången till instrument och digitala redskap är jätte viktigt, och när det saknas tillräckligt med instrument så är det svårt att ha betygsgrundande undervisning. Klassernas storlek och hur lång lektion man har påverkar vad man kan hinna göra med eleverna, har du halvklass så är det lättare att se alla elever men med helklass är detta svårt. Lärarnas utbildning påverkar också vad man tar upp och hur man tar upp olika låtar och historien, saknar man kunskap inom något så kommer det att hamna med i bakgrunden. Då det inte heller användes några läromedel i skolorna så är det upp till den enskilda läraren att välja vad som är viktigt att ta upp.

Inom folkmusiken och populärmusiken så finns de vissa skillnader men även likheter mellan skolorna. Som vi kan se så finns det vissa delar inom folkmusiken som skiljer sig mellan de tre olika skolorna samt mellan de olika lärarna. Det kan bero på att lärarna har olika utbildningar och besitter olika sorters kunskaper. Utifrån läroplanens centrala innehåll står det:

Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.⁷⁶

Eleverna i de utvalda skolorna får möta folkmusik från olika epoker, dels nigro spirituals men även den svenska folkmusiken. Men det finns få likheter mellan alla tre skolorna, på vissa plan finns det likheter mellan två av skolorna, som exempelvis att I-skolan och Ö-skolan båda lyfter fram den musikkultur som finns i klassrummet, eller att T-skolan och Ö-skolan medvetet lyfter fram den svenska folkmusiken.

För undervisningen i populärmusik finns det vissa några få skillnader men också tydliga likheter. En likhet är att populärmusiken får något större utrymme i alla de tre skolorna än

⁷⁶ Skolverket (2011) »Kursplan Musik« i *Läroplan för Grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* s.103

folkmusiken, en annan likhet är att lärarna är överens med varandra att det är elevernas musik och att det är lättare att möta dem genom just populärmusiken. När det gäller genrer finns det vissa likheter i vad man tar upp. Bluesen är en genre som alla tar upp, samt att både I-skolan och Ö-skolan börjar historien vid negro spirituals. T-skolan har valt ut vissa genrer som man har fokuserat mer på som jazzen, som även pekas ut när man diskuterar olika låtskrivare.

Skillnaderna mellan skolorna ligger i hur man väljer att behandla populärmusikens historia, och vilka tidsepoker man börjar vid samt vilka genrer man plockar fram.

KÄLL OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Otryckta källor

Inspelad intervju 2013-03-20, Längd: 25:44, renskrivning 14 sidor

Inspelad intervju 2013-03-28, Längd: 34:45, renskrivning 13 sidor

Inspelad intervju 2013-04-11, Längd: 35:48, renskrivning 13 sidor

Tryckta källor

Lärarnas Riksförbund, 2013: »Stäm upp! Om musikämnet i svensk grundskola« Forum för kultur och kommunikation, Stockholm

World Wide Web

Skolpejl

<http://pejl.svt.se/skola/> Hämtad 2013-05-12

Grove music online – World music

www.oxfordmusiconline.com:80/subscriber/article/opr/t114/e7391 hämtad 2013-01-21

Nationalencyklopedin – Populärmusik

<http://www.ne.se/lang/populärmusik> hämtad 2013-05-15.

Litteratur

Bergman, Åsa, 2009: »*Växa upp med musik. Ungdommars musikanvändande i skolan och på fritiden*«, Institutionen för kulturvetenskap, Göteborgs universitet, Intellecta Docusys, Västra Frölunda, ISBN 978-91-85974-09-2

Fägerborg, Eva, 1999: »Intervjuer« i *Etnologiskt fältarbete* 1:a uppl., Red Lars Kaijser & Magnus Öhlander, Studentlitteratur, Lund, ISBN 91-44-00944-5

Kullberg, Birgitta, 2004: »*Etnografi i klassrummet*« 2:5 uppl., Studentlitteratur, Malmö, ISBN 978-91-44-03090-6

Kvale, Steinar & Brinkman, Svend, 2009: »*Den kvalitativa forskningsintervjun*« 2:6 uppl., Studentlitteratur, Lund, ISBN 978-91-44-05598-5

Linde, Göran, 2007: »Historien om en radikal omdaning« i *Boken om pedagogerna* Red Anna Forssell, Liber, Stockholm, ISBN 978-91-47-05230-1

Lundberg, Dan & Ternhag, Gunnar, 2005 »*Folkmusik i Sverige*« 2:a uppl., Gidlunds förlag, ISBN 978-91-7844-695-7

Skolinspektionen, 2011: »Musik i grundskolan – är du med på noterna rektorn!«, Stockholm, Kvalitetsrapport 2011:5, Diarienummer 40-2010:362

Skolverket, 2011: »*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*« Fritzes Kundservice, Stockholm, ISBN: 978-91-38325-41-4

Skolverket, 2011: »Kommentarsmaterial till kursplanen i musik«, Fritzes Kundservice, Stockholm, ISBN: 978-91-38325-53-7

Tegnér, Alice, 1945: »*Nu ska vi sjunga*« 7:e uppl. Almqvist & Wiksells skolböcker, Uppsala

Öhlander, Magnus, 2011: »Utgångspunkter« i *Etnologiskt fältarbete* 2:a uppl., Red Lars Kaijser & Magnus Öhlander, Studentlitteratur, Lund, ISBN 978-91-44-05852-8

Opublicerad litteratur

Johansson, Morgan, 2009: »'Ordningshitlers skulle nog få feeling'. En studie om fem musiklärares syn på behovet av heltäckande läromedel i musik«, opublicerad c-uppsats, Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet.

Ling, Elsie, 2012: »Att hålla takten med styrdokumentet – en studie om elevers förutsättningar att nå målen i musik«, opublicerad c-uppsats, Institutionen för konst, kommunikation och lärande, Luleå tekniska universitet

Persson, Mia, 2010: »Nu ska vi sjunga! En kvalitativ studie av musiklärares arbete med sångundervisning i årskurs 7–9«, opublicerad c-uppsats, Institutionen för musikvetenskap, Uppsala universitet

BILAGA 1

Frågor till intervjuer – allmänna ramar

Kommun/skola

Berätta om din egen bakgrund både vad det gäller utbildning och egna musikintressen

Hur ser undervisningssituationen ut?

- antal elever (hel eller halvklass)
- utrymme/klassrum
- tillgång till datorer

Folkmusik

Vad anser du är folkmusik?

- genrer
- olika länder

Vad tycker du är viktiga musikaliska verk inom folkmusiken?

Vilken funktion anser du att folkmusiken har i musikundervisningen?

Vilket syfte anser du att folkmusiken har i musikundervisningen?

Hur stor del av musikundervisningen får folkmusiken?

Populärmusiken och dess historia

Vad tycker du är viktiga genrer inom populärmusiken?

- Låtskrivare
- Musikaliska verk

Vilken funktion anser du att populärmusikens historia har i musikundervisningen?

Vilket syfte har populärmusikens historia i musikundervisningen?

Hur stor del av musikundervisningen får populärmusikens historia?

Allmänt – ramar och eftersnack

Följer du en lokal kursplan i musik?

Vad står det om populärmusik och folkmusik i den?

Använder du några läroböcker i undervisningen eller har du skapat materialet själva?

Känner du att du har tillräckligt med kunskap för att:

- undervisa om populärmusikens historia

- Undervisa om folkmusik

BILAGA 2 LÄROPLAN MUSIK

100 LÄROPLAN FÖR GRUNDSKOLAN, FÖRSKOLEKLASSEN OCH FRITIDSHEMMET 2011

3.8 MUSIK

Musik finns i alla kulturer och berör människor såväl kroppsligt som tanke- och känslomässigt. Musik som estetisk uttrycksform används i en mängd sammanhang, har olika funktioner och betyder olika saker för var och en av oss. Den är också en viktig del i människors sociala gemenskap och kan påverka individens identitetsutveckling. I vår tid förenas musik från skilda kulturer och epoker med andra konstformer i nya uttryck. Kunskaper om och i musik ökar möjligheterna att delta i samhällets kulturliv.

Syfte

Undervisningen i ämnet musik ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper som gör det möjligt att delta i musikaliska sammanhang, både genom att själva musicera och genom att lyssna till musik.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig musik som uttrycksform och kommunikationsmedel. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskap att använda röst, musikinstrument, digitala verktyg samt musikaliska begrepp och symboler i olika musikaliska former och sammanhang.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en musikalisk lyhördhet som gör det möjligt att i samarbete med andra skapa, bearbeta och framföra musik i olika former. Undervisningen ska ge eleverna både möjlighet att utveckla en tilltro till sin förmåga att sjunga och spela och ett intresse för att utveckla sin musikaliska kreativitet.

Genom undervisningen ska eleverna utveckla förmågan att uppleva och reflektera över musik. Elevernas erfarenheter av musik ska utmanas och fördjupas i mötet med andras musikaliska erfarenheter. Därigenom ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar sina kunskaper om och förståelse för olika musikkulturer, såväl den egna som andras.

Genom undervisningen i ämnet musik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer,
- skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer, och
- analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Musicerande och musikskapande

- Sång och spel i olika former: unison sång, kanon och växelsång samt ensemblespel.
- Imitation och improvisation med rörelser, rytmer och toner.
- Enkla former av musikskapande, till exempel med utgångspunkt i text eller bild.
- Gestaltning av sånger och berättelser med ljud, rytmer och rörelser.

Musikens verktyg

- Röst som instrument med variation av rytm, klang och dynamik.
- Slagverk, stränginstrument och tangentinstrument med variation av rytm, klang och dynamik.
- Rytm, klang, dynamik och tonhöjd som byggstenar för att musicera och komponera musik.
- Musiksymboler, bilder och tecken. Musikens sammanhang och funktioner
- Associationer, tankar, känslor och bilder som uppkommer när man lyssnar på musik.
- Olika instrument från grupperna blås-, sträng-, tangent- och slagverksinstrument.

Hur instrumenten låter och ser ut.

- Musik som knyter an till elevens vardagliga och högtidliga sammanhang, däribland nationalsången och några av de vanligaste psalmerna, samt inblickar i svensk och nordisk barnvisetradition.

I årskurs 4–6

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform i olika genrer.
- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster, till exempel ackordföljder, perioder och kompmodeller.
- Imitation och improvisation med röst och instrument, rytmer och toner.
- Musikskapande med utgångspunkt i musikaliska mönster och former, till exempel ackordföljder och basgångar.
- Musikframföranden.

Musikens verktyg

- Röst- och hörselvård vid musikaliska aktiviteter, till exempel uppvärmningsövningar.
- Hälsosamma ljudnivåer och olika typer av musikhörselskydd.
- Röst som instrument för olika vokala uttryck, till exempel sång, jojk och rap.
- Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för melodi- och rytmspel eller för ackompanjemang.
- Rytm, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers och refräng som byggstenar för att komponera musik i olika genrer.
- Musiksymboler, grafisk notation, noter och ackordbeteckningar.
- Digitala verktyg för ljud- och musikskapande.

Musikens sammanhang och funktioner

- Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan i olika sammanhang. Hur musik används för påverkan och rekreation och i olika rituella sammanhang.
- Ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om musicerande och om intryck samt upplevelser av musik.
- Musik tillsammans med bild, text och dans. Hur olika estetiska uttryck kan samspela.
- Indelningen i stråk-, blås-, sträng-, tangent- och slagverksinstrument.
- Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika kulturer och deras musikaliska karaktärsdrag.

I årskurs 7–9

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck.
- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster i olika genrer.
- Rytmisk och melodisk improvisation till trumkomp, ackordföljder eller melodislingor med röst och instrument.
- Musikskapande i olika genrer, till exempel visor, ljudkompositioner och låtar.
- Musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras.

Musikens verktyg

- Röstvård, hörselvård och orsaker till att musiklyssnande och musicerande kan bidra till hörselskador samt hur hörselskador kan förebyggas.
- Hur rösten kan varieras i ferstämmiga, vokala uttryck i olika genrer.
- Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för spel i olika ton- och taktarter.
- Rytm, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers, refräng och ackord som byggstenar för att musicera och komponera musik i olika genrer och med varierande instrumentation.
- Musiksymboler och notsystem, noter, tabulatur, ackordbeteckningar och grafsk notation.
- Digitala verktyg för musikskapande, inspelning och bearbetning.

Musikens sammanhang och funktioner

- Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan. Musikens funktion för att markera identitet och grupptillhörighet i olika kulturer, med fokus på etnicitet och kön.
- Hur musik används i olika medier, till exempel i film och datorspel.
- Instrument och deras funktion i olika genrer och sammanhang, till exempel i en symfoniorkester eller i ett rockband.
- Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.

Kunskapskrav

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan delta i gemensam sång och följer då i **någon mån** rytm och tonhöjd. Eleven kan även spela **delar av** en enkel anpassad melodi-, bas- och slagverksstämma samt **bidra till** ackompanjemang på ett ackordinstrument med **några ackord**. Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i **viss mån** med tajming.

Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, **bidra till att skapa** musik genom att med hjälp av röst, instrument eller digitala verktyg utgå från några enkla musikaliska mönster och former och pröva hur dessa kan **bidra till** en fungerande komposition.

Eleven kan föra **enkla** resonemang om eget och andras musicerande. Eleven kan även uttrycka sig på ett **enkelt** sätt om egna musikupplevelser samt beskriva och ge exempel på hur musik kan påverka människor. Dessutom kan eleven med **viss säkerhet** urskilja och ge exempel på musikaliska karaktärsdrag från olika genrer och kulturer samt med **viss säkerhet** ge exempel på instrument från olika instrumentgrupper.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan delta i gemensam sång och följer då **relativt säkert** rytm och tonhöjd. Eleven kan även spela **övervägande delar** av en enkel anpassad melodi-, bas- och slagverksstämma samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då **några ackord med flyt**. Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument med relativt god tajming och med **relativt passande** karaktär.

Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, **skapa** musik genom att med hjälp av röst, instrument eller digitala verktyg utgå från några enkla musikaliska mönster och former och pröva hur dessa kan sättas samman till en i **vissa delar** fungerande komposition.

Eleven kan föra **utvecklade** resonemang om eget och andras musicerande. Eleven kan även uttrycka sig på ett **utvecklat** sätt om egna musikupplevelser samt beskriva och ge exempel på hur musik kan påverka människor. Dessutom kan eleven med **relativt god** säkerhet urskilja och ge exempel på musikaliska karaktärsdrag från olika genrer och kulturer samt med **relativt god** säkerhet ge exempel på instrument från olika instrumentgrupper.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med **säkerhet** rytm och tonhöjd. Eleven kan även spela en enkel anpassad melodi-, bas- och slagverksstämma samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord **med flyt**. Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument med god tajming och med **passande karaktär**.

Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, **skapa** musik genom att med hjälp av röst, instrument, eller digitala verktyg utgå från några enkla musikaliska mönster och former och pröva hur dessa kan sättas samman till en i **stora delar** fungerande komposition.

Eleven kan föra **välutvecklade** resonemang om eget och andras musicerande. Eleven kan även uttrycka sig på ett **välutvecklat** sätt om egna musikupplevelser och beskriva och ge exempel på hur musik kan påverka människor. Dessutom kan eleven med **god** säkerhet urskilja och ge exempel på musikaliska karaktärsdrag från olika genrer och kulturer samt med **god** säkerhet ge exempel på instrument från olika instrumentgrupper.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med **viss** säkerhet rytm och tonhöjd. Eleven kan även spela enkla melodier, bas- och slagverksstämmor med **viss** tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord med **visst** flyt. Eleven anpassar i **viss mån** sin stämma till helheten genom att lyssna och till **viss del** uppmärksamma vad som sker i musicerandet. Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med **delvis fungerande** teknik och i **viss mån** passande karaktär. Eleven kan då **bidra** till att bearbeta och tolka musiken till ett **musikaliskt** uttryck.

Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, **bidra** till att skapa musik genom att med hjälp av röst, instrument, eller digitala verktyg **pröva** hur olika kombinationer av musikaliska byggstenar kan forma kompositioner som har en i **huvudsak fungerande** form. Dessutom kan eleven kombinera musik med andra uttrycksformer så att de olika uttrycken i **någon mån** samspelar.

Eleven kan även ge **enkla** omdömen om eget och andras musicerande och **bidra** med förslag som kan leda till att det musikaliska arbetet utvecklas. Eleven kan föra **enkla** och **till viss del** underbyggda resonemang om musikens olika funktioner och vilken betydelse den har och historiskt har haft för individer och samhällen. Dessutom kan eleven i **viss** utsträckning urskilja och jämföra musikaliska karaktärsdrag från olika genrer, epoker och kulturer samt med **viss** säkerhet urskilja olika instrument och instrumentgrupper och beskriva deras funktion i olika sammanhang.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med **relativt god** säkerhet rytm och tonhöjd. Eleven kan även spela enkla melodier, bas- och slagverksstämmor med **relativt god** tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument och byter då ackord med **relativt gott**

flyt. Eleven anpassar sin stämma **relativt väl** till helheten genom att lyssna och i **relativt hög grad** uppmärksamma vad som sker i musicerandet. Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med **relativt väl** fungerande teknik och passande karaktär. Eleven kan då bearbeta och tolka musiken till ett **delvis personligt musikaliskt** uttryck.

Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, skapa musik genom att med hjälp av röst, instrument, eller digitala verktyg **pröva** och **ompröva** hur olika kombinationer av musikaliska byggstenar kan forma kompositioner som **efter någon bearbetning har en fungerande** form och **karaktäristisk stil**. Dessutom kan eleven kombinera musik med andra uttrycksformer så att de olika uttrycken **relativt väl** samspelar.

Eleven kan även ge **utvecklade** omdömen om eget och andras musicerande och ge förslag som **efter någon bearbetning** kan leda till att det musikaliska arbetet utvecklas. Eleven kan föra **utvecklade** och **relativt väl** underbyggda resonemang om musikens olika funktioner och vilken betydelse den har och historiskt har haft för individer och samhällen. Dessutom kan eleven i **relativt hög** utsträckning urskilja och jämföra musikaliska karaktärsdrag från olika genrer, epoker och kulturer samt med **relativt god** säkerhet urskilja olika instrument och instrumentgrupper och beskriva deras funktion i olika sammanhang.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan delta i gemensam sång och följer då med **god** säkerhet rytm och tonhöjd. Eleven kan även spela enkla melodier, bas- och slagverksstämmor med **god** tajming samt ackompanjera på ett ackordinstrument **med passande karaktär** och byter då **ackord med gott** flyt. Eleven anpassar sin stämma **väl** till helheten genom att lyssna och i **hög grad** uppmärksamma vad som sker i musicerandet. Dessutom sjunger eller spelar eleven på något instrument i någon genre med **väl** fungerande teknik och passande karaktär. Eleven kan då bearbeta och tolka musiken till ett **personligt musikaliskt** uttryck.

Eleven kan, utifrån egna musikaliska idéer, skapa musik genom att med hjälp av röst, instrument, eller digitala verktyg **pröva** och **ompröva** hur olika kombinationer av musikaliska byggstenar kan forma kompositioner som har en **fungerande** form och en **karaktäristisk stil**. Dessutom kan eleven kombinera musik med andra uttrycksformer så att de olika uttrycken **väl** samspelar.

Eleven kan även ge **välutvecklade** omdömen om eget och andras musicerande och ge förslag som kan leda till att det musikaliska arbetet utvecklas. Eleven kan föra **välutvecklade** och **väl** underbyggda resonemang om musikens olika funktioner och vilken betydelse den har och historiskt har haft för individer och samhällen. Dessutom kan eleven i **hög** utsträckning urskilja och jämföra musikaliska karaktärsdrag från olika genrer, epoker och kulturer samt med **god** säkerhet urskilja olika instrument och instrumentgrupper och beskriva deras funktion i olika sammanhang.